

Asia C-84/24

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

1.2.2024

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin:

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Liettua)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

31.1.2024

Kantaja ensimmäisessä oikeusasteessa ja [valittaja]:

EM SYSTEM UAB

Vastaajat ensimmäisessä oikeusasteessa ja [valitusmenettelyn vastapuolet]:

SEB bankas AB ja

Citadele banka Lietuvos filialas AS

[–]

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS (Liettuan ylin tuomioistuin)

VÄLIPÄÄTÖS

31.1.2024

Vilna

Liettuan korkeimman oikeuden siviilijaoston ratkaisukokoonpano, [–]
[tuomioistuimen kokoonpano]

[–] jossa on kyse kassaatiovalituksesta, jonka kantajana oleva rajavastuuyhtiö **EM SYSTEM** on tehnyt Vilniaus apygardos teismasin (Vilnan alueellinen tuomioistuin) 23.5.2023 antamasta määräyksestä [–] siviiliasiassa, joka koskee tarkistettua kannetta, jonka kantaja EM SYSTEM UAB on nostanut vastaajina olevia *SEB bankas AB:tä* ja *AS Citadele banka Lietuvos filialasia* (jäljempänä *Citadele banka AS* (liettualainen sivuliike)) vastaan lainvastaisten toimien lopettamiseksi,

toteaa seuraavaa:

- 1 Kassaatiovalituksen kohteena oleva asia koskee niiden aineellisen oikeuden sääntöjen tulkintaa ja soveltamista, jotka koskevat yrityksen varojen jäädyttämisen perusteita Valko-Venäjän tilanteen johdosta ja sen johdosta, että Valko-Venäjä on osallisena Venäjän Ukrainaa vastaan kohdistamassa hyökkäyksessä, määrittävistä rajoittavista toimenpiteistä 18.5.2006 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 765/2006 (jäljempänä asetus N:o 765/2006 tai asetus) perusteella.
- 2 Asia koskee kantaja EM SYSTEMin vastaajina olevia *Citadele banka AS:ää* (liettualainen sivuliike) ja *SEB bankas AB:ta* vastaan nostamaa kannetta, joka koskee *Citadele banka AS:ssä* (liettualainen sivuliike) olevalla pankkitilillä [– –] ja *SEB bankas AB:ssä* olevilla pankkitileillä [– –] olevien varojen [käytön] rajoituksia. Kantaja vaati tuomioistuinta määräämään vastaajat [– –] täyttämään pankkitilin käyttöä koskevan sopimuksen niin, että kantaja voi käyttää [kyseisiä] varoja [– –] rajoituksetta, ja korvaamaan oikeudenkäyntikulut.
- 3 Kysymys yhtiön varojen jäädyttämisestä 18.12.2020 kuuluu asetuksen N:o 765/2006 soveltamisalaan.
- 4 [– –]. [asianosaisten ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen näkemykset unionin tuomioistuimelle esitetystä ennakkoratkaisupyyntöstä]
- 5 [– –] [SEUT 267 artiklan kolmannen kohdan mukainen velvollisuus esittää ennakkoratkaisupyyntö]
- 6 Nyt käsiteltävässä asiassa se, että valitusta käsittelevän tuomioistuimen on esitettävä unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksiä, perustuu siihen, että asian ratkaisemisen kannalta merkityksellisten unionin oikeuden säännösten ja määräysten sisältö ei ole ehdottoman selvä *acte clair* -opin tai *acte éclairé* -opin nojalla. Unionin tuomioistuimelle esitettyihin kysymyksiin annettava vastaus on näin ollen olennaisen tärkeä nyt käsiteltävän asian kannalta, koska se mahdollistaisi asetuksen N:o 765/2006 säännösten, joista unionin tuomioistuin ei ole vielä lausunut, asianmukaisen soveltamisen.
- 7 [...][vakimuotoinen menettelyä koskeva sanamuoto]

I Asiaa koskevat oikeussäännöt. Unionin oikeus

- 8 Tämän asian kannalta merkitykselliset Valko-Venäjän hallinnon tukijoihin kohdistetut Euroopan unionin rajoittavat toimenpiteet otettiin käyttöön Valko-Venäjään kohdistettavista rajoittavista toimenpiteistä 15.10.2012 annetulla neuvoston päätöksellä 2012/642/YUTP (jäljempänä päätös 2012/642/YUTP) ja asetuksella N:o 765/2006.
- 9 Päätöksen 2012/642/YUTP (18.12.2020 voimassa oleva versio) 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

- ”1. Kaikki varat ja taloudelliset resurssit, jotka kuuluvat seuraaville tai ovat seuraavien omistuksessa, hallussa tai määräysvallassa:*
- a) *henkilöt, yhteisöt tai elimet, jotka ovat vastuussa vakavista ihmisoikeusloukkauksista tai kansalaisyhteiskunnan ja demokraattisen opposition tukahduttamisesta tai joiden toiminta muulla tavoin heikentää vakavasti demokratiaa tai oikeusvaltioperiaatteen toteutumista Valko-Venäjällä, tai niitä lähellä olevat luonnolliset henkilöt, oikeushenkilöt, yhteisöt ja elimet sekä niiden omistuksessa ja määräysvallassa olevat oikeushenkilöt, yhteisöt ja elimet;*
  - b) *luonnolliset henkilöt, oikeushenkilöt, yhteisöt tai elimet, jotka hyötyvät Lukašenkan hallinnosta tai tukevat sitä, sekä niiden omistuksessa ja määräysvallassa olevat oikeushenkilöt, yhteisöt ja elimet, siten kuin nämä on lueteltu liitteessä, [jäädyytetään].*
- 2. Mitään varoja tai taloudellisia resursseja ei saa suoraan tai välillisesti asettaa liitteessä lueteltujen luonnollisten henkilöiden, oikeushenkilöiden, yhteisöjen tai elinten saataville tai hyödynnettäviksi.”*
- 10 Asetuksen N:o 765/2006 (18.12.2020 voimassa oleva versio) 2 artiklassa säädetään seuraavaa:
- ”1. Jäädyytetään kaikki liitteessä I luetelluille luonnollisille henkilöille, oikeushenkilöille, yhteisöille tai elimille kuuluvat taikka niiden omistuksessa, hallussa tai määräysvallassa olevat varat ja taloudelliset resurssit.*
- 2. Mitään varoja tai taloudellisia resursseja ei saa suoraan tai välillisesti asettaa liitteessä I lueteltujen luonnollisten henkilöiden, oikeushenkilöiden, yhteisöjen tai elinten saataville tai hyödynnettäviksi.*
- 3. Kielletään tietoinen ja tarkoituksellinen osallistuminen sellaiseen toimintaan, jonka suorana tai välillisenä tavoitteena tai seurauksena on 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden kiertäminen.*
- 4. Liitteessä I luetellaan ne luonnolliset henkilöt, oikeushenkilöt, yhteisöt ja elimet, joiden neuvosto on todennut olevan Valko-Venäjään kohdistettavista rajoittavista toimenpiteistä 15 päivänä lokakuuta 2012 annetun päätöksen 2012/642/YUTP 4 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesti vastuussa vakavista ihmisoikeusloukkauksista tai kansalaisyhteiskunnan ja demokraattisen opposition tukahduttamisesta tai joiden toiminta muutoin vakavasti heikentää demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumista Valko-Venäjällä, tai muut näitä lähellä olevat luonnolliset henkilöt, oikeushenkilöt, yhteisöt ja elimet sekä näiden omistuksessa tai määräysvallassa olevat oikeushenkilöt, yhteisöt tai elimet.*
- 5. Liitteessä I luetellaan myös ne luonnolliset henkilöt, oikeushenkilöt, yhteisöt ja elimet, joiden neuvosto on todennut Valko-Venäjään kohdistettavista*

rajoittavista toimenpiteistä annetun päätöksen 2012/642/YUTP 4 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti hyötyvän Lukašenkan hallinnosta tai tukevan sitä, sekä näiden omistuksessa tai määräysvallassa olevat oikeushenkilöt, yhteisöt ja elimet.”

- 11 Euroopan unionin neuvoston laatimien [4.5.2018 annettujen suuntaviivojen rajoittavien toimenpiteiden (pakotteiden) täytäntöönpanoa ja arviointia varten EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla] (Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristön asiakirja 5664/18; jäljempänä täytäntöönpanoa ja arviointia koskevat suuntaviivat)] 55 a kohdassa todetaan seuraavaa:

”Peruste, joka on otettava huomioon arvioitaessa, onko oikeushenkilö tai yhteisö toisen henkilön tai yhteisön omistuksessa, on yli 50 prosentin omistus yhteisön omistusoikeuksista tai sen osake-enemmistö¹⁷. Jos kyseinen peruste täyttyy, katsotaan, että oikeushenkilö tai yhteisö on toisen henkilön tai yhteisön omistuksessa.”*

- 12 Kyseisen kohdan alaviitteessä 17 on seuraava viittaus:

”Asetuksessa 2580/2001 säädetyssä määritelmässä käytetty peruste.”

- 13 Euroopan unionin neuvoston asiakirjan ”EU:n parhaat käytänteet rajoittavien toimenpiteiden tehokasta täytäntöönpanoa varten” viimeisimmän version (27.12.2022, asiakirja 10572/22, jäljempänä vuoden 2022 parhaat käytänteet) 62 kohdassa todetaan seuraavaa:

”Peruste, joka on otettava huomioon arvioitaessa, onko oikeushenkilö tai yhteisö toisen henkilön tai yhteisön omistuksessa, on yli 50 prosentin omistus yhteisön omistusoikeuksista tai sen osake-enemmistö²⁰. Jos kyseinen peruste täyttyy, katsotaan, että oikeushenkilö tai yhteisö on toisen henkilön tai yhteisön omistuksessa.”

- 14 Tämän kohdan alaviitteessä 20 on seuraava viittaus:

”Asetuksessa 2580/2001 säädetyssä määritelmässä käytetty peruste.”

- 15 Asetuksen N:o 2580/2001 1 artiklan 5 kohdassa on seuraava määritelmä:

* Translator’s note: The referring court refers to Paragraph 55a of the ‘Europos Sąjungos Tarybos parengtame ES ribojamųjų priemonių veiksmingo įgyvendinimo geriausias praktikos dokumente (2020 m. gruodžio 18 d. aktuali 2018 m. gegužės 4 d. versija, dokumento Nr. 8519/18’, in EN the EU Best Practices for the effective implementation of restrictive measures, drawn up by the Council of the European Union, dated 18 December 2020, Document No 8519/18. However, this reference is incorrect as that EU Best Practices document does not contain the quoted text. Such text is rather found in the Guidelines on implementation and evaluation of restrictive measures (sanctions) in the framework of the EU Common Foreign and Security Policy of 4 May 2018 (Note No 5664/18 of the General Secretariat of the Council of the European Union) – see <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5664-2018-INIT/en/pdf>.

”oikeushenkilön, ryhmän tai yhteisön omistamisella’ [tarkoitetaan] vähintään 50 prosentin omistusta kyseisen oikeushenkilön, ryhmän tai yhteisön omistusoikeuksista taikka sen osake-enemmistöä.”

- 16 [Täytäntöönpanoa ja arviointia koskevien suuntaviivojen] 55 b kohdassa ja vuoden 2022 parhaat käytänteet -asiakirjan 63 kohdassa esitetään ei-tyhjentävä luettelo perusteista, jotka on otettava huomioon arvioitaessa, onko oikeushenkilö tai yhteisö toisen henkilön tai yhteisön määräysvallassa.
- 17 [Täytäntöönpanoa ja arviointia koskevien suuntaviivojen] 55 c kohdassa ja vuoden 2022 hyvät käytänteet -asiakirjan 65 kohdassa todetaan, että edellä esitettyjen omistusta tai määräysvaltaa koskevien perusteiden täyttyminen voidaan kumota tapauskohtaisesti.
- 18 [Täytäntöönpanoa ja arviointia koskevien suuntaviivojen] 55 d kohdassa todetaan seuraavaa:

”Jos omistus tai määräysvalta on osoitettu edellä mainituin perustein, varojen tai taloudellisten resurssien asettamista sellaisten luetteloön merkitsemättömien oikeushenkilöiden tai yhteisöjen saataville, jotka ovat luetteloön merkityn henkilön tai yhteisön omistuksessa tai määräysvallassa, pidetään periaatteessa niiden välillisenä saataville asettamisena viimeksi mainituille, ellei voida kohtuudella ja tapauskohtaisesti määrittää riskiperusteista lähestymistapaa soveltaen ja kaikki asiaankuuluvat olosuhteet, myös jäljempänä mainitut perusteet, huomioon ottaen, että kyseinen luetteloön merkitty henkilö tai yhteisö ei käytä kyseisiä varoja tai taloudellisia resursseja tai ei hyödy niistä.

Huomioon otettaviin perusteisiin kuuluvat muun muassa seuraavat:

- a) *kyseisten yhteisöjen sopimussuhteiden päivämäärä ja luonne (esimerkiksi myynti, osto tai jakelusopimukset);*
- b) *luetteloön merkitsemättömän yhteisön toimialan merkitys luetteloön merkitylle yhteisölle;*
- c) *saataville asetettujen varojen tai taloudellisten resurssien ominaisuudet, myös se, miten luetteloön merkitty yhteisö mahdollisesti käyttäisi niitä käytännössä ja se, kuinka helposti ne ovat siirrettävissä luetteloön merkitylle yhteisölle;*
- d) *taloudellisten resurssien ei katsota hyödyttäneen luetteloön merkittyä henkilöä tai yhteisöä, jos luetteloön merkitsemätön henkilö tai yhteisö käyttää niitä vain sellaisen voiton tuottamiseksi, josta osa saatetaan jakaa luetteloön merkitylle osakkeenomistajalle.”*

- 19 Vuoden 2022 parhaat käytänteet -asiakirjan 66 kohdassa todetaan seuraavaa:

”Jos omistus tai määräysvalta on osoitettu edellä mainituin perustein, varojen tai taloudellisten resurssien asettamista sellaisten luetteloon merkitsemättömien oikeushenkilöiden tai yhteisöjen saataville, jotka ovat luetteloon merkityn henkilön tai yhteisön omistuksessa tai määräysvallassa, pidetään periaatteessa niiden välillisenä saataville asettamisena viimeksi mainituille, ellei voida kohtuudella ja tapauskohtaisesti määrittää riskiperusteista lähestymistapaa soveltaen ja kaikki asiaankuuluvat olosuhteet, myös jäljempänä mainitut perusteet, huomioon ottaen, että kyseinen luetteloon merkitty henkilö tai yhteisö ei käytä kyseisiä varoja tai taloudellisia resursseja tai ei hyödy niistä.

Huomioon otettaviin perusteisiin kuuluvat muun muassa seuraavat:

- a) kyseisten yhteisöjen sopimussuhteiden päivämäärä ja luonne (esimerkiksi myynti, osto tai jakelusopimukset);*
- b) luetteloon merkitsemättömän yhteisön toimialan merkitys luetteloon merkitylle yhteisölle;*
- c) saataville asetettujen varojen tai taloudellisten resurssien ominaisuudet, myös se, miten luetteloon merkitty yhteisö mahdollisesti käyttäisi niitä käytännössä ja se, kuinka helposti ne ovat siirrettävissä luetteloon merkitylle yhteisölle.”*

II Asianosaisten välisen oikeusriidan ratkaisemisen kannalta merkityksellinen Liettuan lainsäädäntö

- 20 Varojen jäädyttämisen ajankohtana 18.12.2020 voimassa olleen [taloudellisten ja muiden kansainvälisten pakotteiden täytäntöönpanosta annetun Liettuan tasavallan lain] säännösten mukaisesti Liettuan tasavallan ulkoasiainministeriö koordinoi kansainvälisten pakotteiden täytäntöönpanoa Liettuan tasavallassa ja antaa luonnollisille henkilöille ja oikeushenkilöille tietoja kansainvälisten pakotteiden täytäntöönpanoon liittyvistä asioista (11 §:n 1 momentti), ja Liettuan tasavallan sisäministeriön alainen talousrikosten tutkintayksikkö, Liettuan tasavallan valtiovarainministeriön alainen tulliosasto ja Liettuan keskuspankki olivat toimivaltansa mukaisesti vastuussa taloudellisten pakotteiden täytäntöönpanon valvonnasta (12 §:n 1 momentin 2 kohta). Ulkoasiainministeriö vastasi unionin oikeudessa säädettyjen erityisten pakotteita koskevien poikkeusten täytäntöönpanosta. Poikkeusten saamiseksi yhteisöjen oli tehtävä hakemus lain 12 §:ssä tarkoitettulle kansainvälisten pakotteiden täytäntöönpanon valvonnasta vastaavalle viranomaiselle, ja kyseisen viranomaisen tai rahoituslaitoksen oli tehtävä ulkoasiainministeriölle poikkeuksen täytäntöönpanoa koskeva hakemus tapauskohtaisesti ja pantava se täytäntöön vasta saatuaan ulkoasiainministeriön suostumuksen (4 §:n 2 momentti).
- 21 Kassaatiovalituksen tekohetkellä voimassa olleen kansainvälisiä pakotteita koskevan Liettuan tasavallan lain säännösten mukaan kansainvälisten pakotteiden täytäntöönpanoa koordinoi hallituksen perustama komitea (10 §:n 1 momentti), ja Liettuan tasavallan sisäministeriön alainen talousrikosten tutkintayksikkö,

valtiovarainministeriö, Liettuan tasavallan valtiovarainministeriön alainen tulliosasto ja muut toimielimet ovat viranomaisia, joilla on niiden toiminta-alojen mukainen toimivalta panna täytäntöön varojen ja taloudellisten resurssien käyttöä koskevat rajoitukset, maksuja koskevat rajoitukset ja muuta rahoitustoimintaa koskevat rajoitukset (taloudelliset pakotteet) (11 §:n 3 momentin 1 kohta). Liettuan tasavallan hallituksen 25.5.2022 tekemällä päätöksellä nro 535 hyväksytyyn kansainvälisten pakotteiden täytäntöönpanoa koskevan menettelyn kuvauksen (jäljempänä kuvaus) 13 kohdan mukaan talousrikosten tutkintayksikön tehtävänä on hoitaessaan 11 §:n 1 momentissa kohdassa tarkoitettuja toimivaltaisen viranomaisen tehtäviä taloudellisten pakotteiden täytäntöönpanon koordinointi, valvonta ja varmistaminen Liettuan tasavallassa (varojen ja taloudellisten resurssien käyttöä koskevat rajoitukset). Kyseisen kuvauksen 13 kohdan 3 alakohdan mukaan talousrikosten tutkintayksikkö tekee päätöksiä hakemuksista, jotka koskevat poikkeuksia tai vapautuksia kansainvälisiä pakotteita koskevassa lainsäädännössä säädetyistä rajoituksista ja velvoitteista.

III Asian kannalta merkitykselliset tosiseikat

- 22 Kantaja on tehnyt vastaajina olevien *SEB bankas AB:n* ja *Citadele banka AS:n* (liettualainen sivuliike) kanssa pankkitilin käyttöä koskevia sopimuksia, joiden perusteella kantajan nimissä avattiin pankkitilit. Vastaajat jäädettiin 18.12.2020 omasta aloitteestaan yksipuolisesti kantajan edellä mainituissa pankeissa olevilla tileillä olevat varat, koska kantajan osakkeenomistaja A.V.S. merkittiin 17.12.2020 luetteloon unionin taloudellisten pakotteiden kohteena olevista henkilöistä ja yhteisöistä asetuksen N:o 765/2006 säännösten mukaisesti, ja ilmoittivat tästä kantajalle sähköpostitse. A.V.S. omistaa 50 prosenttia kantajan osakkeista.
- 23 Kantaja vaati tuomioistuinta määräämään vastaajat [– –] täyttämään pankkitilin käyttöä koskevan sopimuksen niin, että kantaja voisi käyttää pankkitilillä olevia varoja rajoituksetta.
- 24 Vilniaus miesto apylinkės teismas (Vilnan kaupungin alioikeus) hylkäsi kantajan kanteen 25.1.2023 antamallaan tuomiolla.
- 25 Kyseisen alioikeuden mukaan se, että A.V.S. omistaa 50 prosenttia yhtiön osakkeista, mikä on osoitettu [vuoden 2022 parhaat käytänteet -asiakirjan] ja täytäntöönpanoa ja arviointia koskevien suuntaviivojen perusteella, johti päätelmään, että A.V.S. omisti kantajan ja että kantajan varat olivat asetuksen N:o 765/2006 liitteessä I mainitun henkilön määräysvallassa. Parhaat käytänteet -asiakirjan 63 kohdassa (suuntaviivojen 55 b kohta) esitetään yksi niistä perusteista, jotka on otettava huomioon arvioitaessa, onko oikeushenkilö tai yhteisö joko yksin tai muun osakkaan tai kolmannen osapuolen kanssa tehdyn sopimuksen nojalla sellaisen toisen henkilön tai yhteisön määräysvallassa, jolla on oikeus tai valtuudet nimittää tai erottaa enemmistö kyseisen oikeushenkilön tai yhteisön hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenistä. Kantajan yhtiöjärjestyksen 7.3 kohdan mukaan – kun otetaan huomioon se, että kantajan osakkeenomistajilla

on yhtä suuri omistusosuus (50 % – A. V. S., 50 % – I. S.) – kantajan johtajaa ei olisi mahdollista nimittää ilman pakotteiden kohteena olevan henkilön (A.V.S.) päätöstä ja toisen osakkeenomistajan suostumusta. Kyseinen alioikeus katsoo näin ollen, että kantaja täyttää asetuksen N:o 765/2006 2 artiklan 1 kohdan kriteerit, jotta kantajan varoihin voidaan kohdistaa pakotteita.

- 26 Vilnan alueellisen tuomioistuimen jaosto [–], joka käsitteli kantaja EM SYSTEM UAB:n valituksen, pysytti 23.5.2023 antamallaan tuomiolla Vilnan kaupungin alioikeuden 25.1.2023 antaman päätöksen.
- 27 Jaosto totesi, että kun otetaan huomioon (i) Valko-Venäjää koskevista rajoittavista toimenpiteistä annetun asetuksen N:o 765/2006 muuttamisesta annetun asetuksen N:o 2021/1030 1 artiklan soveltamisala sekä (ii) 1 j ja 1 k artiklan sisältö, oli katsottava, että asetuksen artiklat (1 j, 1 j b, 1 k, 1 z b) on osoitettu Valko-Venäjälle (tai unionin ulkopuolelle) sijoittautuneille oikeushenkilöille, joiden osakkeista yli 50 prosenttia on valtion omistuksessa, ja että [1 j, 1 j b, 1 k, 1 z b artiklaa] ei näin ollen voitu soveltaa Liettuaan sijoittautuneeseen oikeushenkilöön.
- 28 Jaosto katsoi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi perustellusti, että sen perusteella, että A.V.S. omistaa 50 prosenttia yhtiön osakkeista, voitiin päätellä, että A.V.S. omistaa kantajan, mistä syystä kantajan varat ovat asetuksen liitteessä I mainitun henkilön määräysvallassa, ja että kantaja täyttää näin ollen asetuksen 2 artiklan 1 kohdassa säädetyt kriteerit, minkä vuoksi kantajan varoihin kohdistetaan pakotteita.
- 29 Liettuan tasavallan sisäministeriön alaisen talousrikosten tutkintayksikön (FCIS) johtajan 14.10.2022 antamalla päätöksellä nro V-222, joka koskee oikeushenkilön tai muiden organisaatioiden, joilla ei ole oikeushenkilön asemaa, omistuksessa tai määräysvallassa olevien pakotteiden kohteena olevien yhteisöjen luettelon hyväksymistä, *EM SYSTEM UAB* lisättiin luetteloön yrityksistä, joilla on yhteyksiä pakotteiden kohteena oleviin henkilöihin. Vilniaus apygardos administracinis teismasissa (Vilnan alueellinen hallintotuomioistuin) on vireillä asia (hallintoasia nro eI2-4937-595/2023), joka koskee kantaja *EM SYSTEM UAB:n* 17.2.2023 nostamaa kannetta, jossa vaaditaan kumoamaan FCIS:n päätös, jossa määrätään kansainvälisiä pakotteita *EM SYSTEM UAB:lle*.

Asiaa käsittelevä tuomioistuimen ratkaisukokoonpano

toteaa seuraavaa:

IV Kassaatiovalitusta käsittelevän tuomioistuimen argumentit ja sen kanta ennakkoratkaisumenettelyssä

- 30 Asetuksen N:o 765/2006 2 artiklan 1 kohdassa säädetään, että ”jäädytetään kaikki liitteessä I luetelluille luonnollisille henkilöille, oikeushenkilöille, yhteisöille tai elimille kuuluvat taikka niiden omistuksessa, hallussa tai määräysvallassa olevat varat ja taloudelliset resurssit”. Päätöksen 2012/642/YUTP, joka on pantu täytäntöön asetuksella N:o 765/2006 (ja johon viitataan kyseisen asetuksen

2 artiklan 4 kohdassa), 4 artiklassa todetaan, että jäädytetään kaikki varat, jotka kuuluvat liitteessä luetelluille henkilöille ja oikeushenkilöille tai ovat niiden omistuksessa, hallussa tai määräysvallassa, sekä niiden omistuksessa tai määräysvallassa oleville henkilöille ja oikeushenkilöille. Näin ollen tulkittaessa sitä, mitkä varat, jotka ovat minkäkin oikeushenkilön omistuksessa, on jäädytettävä asetuksen N:o 765/2006 2 artiklan 1 kohdan nojalla, sekä (i) oikeushenkilön omistusta ja määräysvaltaa koskevat kriteerit että (ii) olosuhteet, joissa omistuksessa tai määräysvallassa olevan oikeushenkilön varoja on pidettävä pakotteiden kohteena olevan henkilön omistuksessa, hallussa tai määräysvallassa olevina varoina, ovat tärkeitä.

- 31 Kyseessä olevien pankkitilien jäädyttämisen ajankohtana (18.12.2020) asetuksessa N:o 765/2006, jossa säädettiin tällaisista pakotteista, ei määritelty kriteeriä, joka on otettava huomioon arvioitaessa, onko oikeushenkilö tai yhteisö toisen henkilön tai yhteisön omistuksessa. [Täytäntöönpanoa ja arviointia koskevien suuntaviivojen] tuolloin voimassa olevassa versiossa kriteerinä oli ”yli 50 prosentin omistus yhteisön omistusoikeuksista tai sen osake-enemmistö”, mutta asetus N:o 2580/2001, johon alaviitteessä viitataan kyseisen säännöksen lähteenä, sisältää ilmaisun ”vähintään 50 prosentin omistusta kyseisen oikeushenkilön, ryhmän tai yhteisön omistusoikeuksista taikka sen osake-enemmistöä”. Euroopan unionin neuvosto teki saman tulkinnan asiakirjan ”EU:n parhaat käytänteet rajoittavien toimenpiteiden tehokasta täytäntöönpanoa varten” uusimmassa versiossa (27.6.2022, asiakirja 10572/22, 62 kohta). Ei siis ole selvää, mitä kriteeriä kansallisen tuomioistuimen on sovellettava arvioidessaan siitä, onko pakotteita (varojen jäädyttäminen) soveltanut yksityisen sektorin yhteisö (pankki) arvioinut asianmukaisesti, että kantaja (oikeushenkilö) on sellaisen henkilön omistuksessa, johon kohdistuu asetuksen N:o 765/2006 mukaisia pakotteita, kyseisen asetuksen liitteessä I esitetyn mukaisesti.
- 32 Oikeudellista epävarmuutta lisää se, että asetuksen N:o 765/2006 myöhemmissä ja nykyisissä muutoksissa (1 j artiklan c alakohta ja 1 k artiklan 1 kohdan c alakohta) säädetään, että tiettyjä pakotteita on määrättävä unionin ulkopuolelle sijoittautuneelle oikeushenkilölle, yhteisölle tai elimelle, jonka ”omistusoikeuksista” kyseisessä asetuksessa mainittu yhteisö ”omistaa suoraan tai välillisesti yli 50 prosenttia”. Tämän vuoksi voi syntyä epäilyksiä siitä, olisiko oikeushenkilöihin ja yhteisöihin, joihin kohdistuu kyseisen asetuksen mukaisia pakotteita, liittyvien kyseisen asetuksen 1 j, [1 k] ja 2 artiklassa säädettyjen yhteyksien tulkintaa ohjattava eri kriteereillä, joilla tällaisia yhteyksiä kuvataan, vai olisiko kyseistä asetusta systemaattisesti tulkittaessa sovellettava kyseisessä asetuksessa (1 j ja 1 k artiklassa) nimenomaisesti mainittua kriteeriä eli ”omistusoikeuksista – – yli 50 prosenttia”.
- 33 Siinä tapauksessa, että täsmälleen 50 prosentin omistuksen yhtiön osakkeista ei katsota tarkoittavan oikeushenkilön omistamista asetuksen N:o 765/2006 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla, asiaa käsittelevä tuomioistuin kysyy, onko katsottava, että tällaisen omistusosuuden omistus tarkoittaa määräysvaltaa kyseiseen oikeushenkilöön.

- 34 Jos täsmälleen 50 prosentin omistus yhtiön osakkeista katsotaan oikeushenkilön omistamiseksi tai määräysvallaksi kyseiseen oikeushenkilöön, herää kysymys, voidaanko olettaa, että asetuksen 2 artiklan 1 kohdan soveltamista koskeva edellytys eli se, että kyseisen oikeushenkilön varat kuuluvat liitteessä I mainitulle luonnolliselle henkilölle tai ovat tämän omistuksessa, hallussa tai määräysvallassa, täyttyy.
- 35 Jos oletetaan, että asetuksen 2 artiklan 1 kohdan soveltamista koskeva edellytys täyttyy, nousee esiin kysymys siitä, voidaanko tämä oletama kumota pääasiassa nyt kyseessä olevan kaltaisessa asiassa eli sellaisen siviilikanteen yhteydessä, jossa yhtiö vaatii tuomioistuinta määräämään vastaajina olevat pankit täyttämään pankkitilin käyttöä koskevan sopimuksen niin, että yhtiö voi käyttää pankkitileillään olevia varoja rajoituksetta. Nyt käsiteltävässä asiassa kysymys koskee sitä, voiko yhtiö, jonka varat on jäädytetty, tässä tapauksessa vedota siihen, että asetuksen N:o 765/2006 2 artiklan 2 kohdassa asetettu edellytys – jonka mukaan varojen käyttöä koskevaa kieltoa sovelletaan, jos kyseisen asetuksen liitteessä I mainittu henkilö käyttää yhtiön varoja tai niitä käytetään mainitun henkilön hyväksi – ei täyty.
- 36 Tämä kysymys tulee esiin, kun otetaan huomioon parhaita käytänteitä koskevissa asiakirjoissa ([täytäntöönpanoa ja arviointia koskevat suuntaviivat,] 55 d kohta, vuoden 2022 parhaat käytänteet -asiakirja, 66 kohta) esitetyt selvennykset, joiden mukaan, jos omistus tai määräysvalta on osoitettu kyseisissä asiakirjoissa mainituin perustein, varojen tai taloudellisten resurssien asettamista sellaisten luetteloon merkitsemättömien oikeushenkilöiden tai yhteisöjen saataville, jotka ovat luetteloon merkityn henkilön tai yhteisön omistuksessa tai määräysvallassa, pidetään periaatteessa niiden välillisenä saataville asettamisena viimeksi mainituille, ellei voida kohtuudella ja tapauskohtaisesti määrittää riskiperusteista lähestymistapaa soveltaen ja kaikki asiaankuuluvat olosuhteet, myös parhaita käytänteitä koskevissa asiakirjoissa asetetut perusteet, huomioon ottaen, että kyseinen luetteloon merkitty henkilö tai yhteisö ei käytä kyseisiä varoja tai taloudellisia resursseja tai ei hyödy niistä. Jos pankki suorittaa arvioinnin parhaita käytänteitä koskevissa asiakirjoissa esitettyjen perusteiden mukaisesti, herää kysymys siitä, asetetaanko yksityisen sektorin yhteisölle kohtuuton rasite, kun otetaan huomioon, että asetuksen nojalla toimivaltaisilla kansallisilla viranomaisilla on myös tiettyjä pakotteiden asianmukaista täytäntöönpanoa koskevia velvoitteita.
- 37 Asiaa käsittelevä tuomioistuin katsoo, että unionin oikeutta olisi sen täytäntöönpanon osalta tulkittava siten, ettei sillä aiheuteta kohtuutonta rasitetta yksityisen sektorin yhteisöille, joilla on velvollisuus soveltaa pakotteita asetuksen N:o 765/2006 nojalla. Jos tällaisilla yhteisöillä olisi velvollisuus tehdä yksityiskohtainen arviointi oikeushenkilön rakenteesta ja toiminnasta tapauskohtaisesti, kun ne päättävät, sovelletaanko pakotteita, tätä voitaisiin pitää Euroopan unionin perusoikeuskirjan 16 artiklassa tarkoitetun elinkeinovapauden rajoituksena. Toisaalta on myös varmistettava pakotteiden kohteena olevien henkilöiden perusoikeuksien kunnioittaminen siten, että pakotteiden soveltamista

koskevien kriteerien ja menettelyiden on oltava selkeitä ja lopputuloksen ennakoitavissa.

- 38 Jos unionin tuomioistuin kuitenkin katsoo, että pääasian kaltaisessa kansallisessa menettelyssä kantaja voi vedota siihen, että asetuksen N:o 765/2006 2 artiklan 2 kohdassa mainittu edellytys, jonka mukaan varojen käyttökieltoa sovelletaan, jos kyseisen asetuksen liitteessä I mainittu henkilö käyttää yhtiön varoja tai niitä käytetään tämän hyväksi, ei täyty, asiaa käsittelevän tuomioistuimen on ratkaistava kysymys siitä, mitä kriteerejä on käytettävä arvioinnissa tällaisessa kansallisessa menettelyssä. Kantajan mukaan seuraavien seikkojen perusteella voidaan päätellä, että yhtiön varoja ei käytetä asetuksen liitteessä I mainitun henkilön hyväksi: (1) osakkeenomistajan ja yhtiön varat ovat oikeussäännön mukaan erilliset, (2) yhtiötä johtaa johtaja, joka ei ole asetuksen liitteessä I mainittu henkilö, (3) yhtiön johtaja on tehnyt yhtiön lukuun sopimuksia vastaajien kanssa, (4) yhtiön johtajille annettiin pankkikortit ja yhtiön lukuun avattujen pankkitilien käyttöoikeudet, koodit ja salasanat, (5) yhtiön johtaja on sitoutunut olemaan luovuttamatta tietoja, jotka mahdollistavat yrityksen tilien käytön. Asiaa käsittelevä tuomioistuin on epävarma siitä, voidaanko tällaisten seikkojen katsoa sulkevan pois yhtiön varojen käytön asetuksen liitteessä I mainitun henkilön hyväksi.
- 39 Koska on epäselvää, miten asetuksen N:o 765/2006 2 artiklan 1 kohdassa olevaa ilmaisua ”luonnollisille henkilöille, oikeushenkilöille, yhteisöille ja elimille kuuluvat taikka niiden omistuksessa, hallussa tai määräysvallassa olevat varat ja taloudelliset resurssit” sekä 2 artiklan 2 kohdan soveltamisen edellytyksiä tulkitaan, on tarpeen pyytää unionin tuomioistuimelta asetuksen N:o 765/2006 2 artiklan 1 ja 2 kohdan tulkintaa.
- 40 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä vahvistetaan, että sillä on toimivalta antaa ennakkoratkaisuja yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevien asetusten tulkinnasta (tuomio 12.6.2014, Peftiev, C-314/13).

Asiaa käsittelevä tuomioistuin [vakioimuotoinen menettelyä koskeva sanamuoto]

päittää seuraavaa:

Union tuomioistuimelle esitetään seuraavat nyt käsiteltävän asian kannalta merkitykselliset ennakkoratkaisukysymykset:

1. Onko asetuksen N:o 765/2006 2 artiklan 1 ja 2 kohtaa tulkittava siten, että kun todetaan, että asetuksen liitteessä I mainittu henkilö omistaa täsmälleen 50 prosenttia yhtiön osakkeista, oletetaan, että yhtiön varat ovat asetuksen liitteessä I mainitun yhteisön omistuksessa, hallussa tai määräysvallassa?

2. Voidaanko pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa menettelyssä, jossa yhtiö, jonka varat on jäädytetty sen vuoksi, että asetuksen N:o 765/2006 liitteessä I mainittu henkilö omistaa täsmälleen 50 prosenttia sen osakkeista, vaatii, että tuomioistuin määrää

vastaajina olevat pankit täyttämään pankkitilin käyttöä koskevat sopimukset niin, että kyseinen yhtiö voi käyttää pankkitileillään olevia varoja rajoituksetta, riittäuttaa pankin päätös jäädyttää yhtiön varat sillä perusteella, että liitteessä I mainittu henkilö ei käytä kyseisiä varoja tai niitä ei käytetä mainitun henkilön hyväksi?

3. Jos toiseen kysymyksen vastataan myöntävästi, mitä kriteerejä on sovellettava tällaisessa kansallisessa tuomioistuimessa käytävässä menettelyssä sen toteamiseksi, että asetuksen N:o 765/2006 liitteessä I mainittu henkilö ei käytä varoja tai niitä ei käytetä mainitun henkilön hyväksi? Voidaanko katsoa, että seikat, kuten 1) yhtiön varojen erottaminen osakkeenomistajien varoista, 2) se, että yhtiön johtaja (muu kuin asetuksen liitteessä I mainittu henkilö) toimii yhtiön lukuun ja 3) se, että ainoastaan yhtiön johtajalla on oikeus käyttää yhtiön pankkitilejä, voivat estää yrityksen varojen käytön asetuksen liitteessä I mainitun sellaisen henkilön hyväksi, jolla on täsmälleen 50 prosentin omistusosuus yhtiöstä?

[– –]. [vakiomuotoinen menettelyä koskeva sanamuoto]

[– –][tuomioistuimen kokoonpano]